

NAŠ DALJNI BLIŽNJI SVET

Sodobna avstrijska književnost

Hilde
Spiel

Pričenjam z vprašanjem: Ali sploh obstaja avstrijska književnost? Moje vprašanje mora biti zastavljeno tako odločno, ker ga često prav tako odločno zanikajo. Od bidermajerja dalje, ko je kvečjemu pet heterogenih pisateljev, Grillparzer, Raimund, Nestroy, Lenau in Stifter, leta 1806 na novo ustanovljenemu cesarstvu Habsburžanov podelilo lastno, pomembno književnost, je bila omejitev do nemške književnosti sporna in je to ostala do današnjega dne.

Kljub temu je bilo možno do leta 1918 razumeti avstrijsko književnost kot ustvarjalnost na področju dvojne monarhije v nemščini. Toda po ustanovitvi republike je povzročila berlinska privlačnost množično odseljevanje iz dunajskih, praških in budimpeštanskih redakcij ter kavarn in celo pisatelja, kot na primer Musil in Broch, sta se delno ukvarjala z notranjenemškimi problemi. Germanisti in kulturni zgodovinarji, ki se v okviru nemške povojne književnosti ne morejo odpovedati imenom, kot Bachmann, Celan ali Handke, danes navajajo prepričljive vzroke za to, da iz le-te ni možno izluščiti prispevka Avstrijcev. Zares se zdi kontekst v nemško govorečem prostoru, v katerega so postavljeni, nadvse prisiljen, toda gledano zgolj z nezgodovinskega aspekta.

Pomislimo vendar, da književnosti ne pobiramo s tal, temveč iz njih raste, prišepetava govornica preteklosti, ki se je začela v zgodnjih otroških letih, skrito še vedno deluje, da človekovo spoznanje in življenje občutek določata to, kar iz izročila, čeprav še neizgovorjeno, še vedno obstaja v okolju ali pa v lastni zavesti. Gotovo niso vsi avstrijski avtorji današnjega časa imeli to dediščino in to izročilo za prednost ali ju za taki priznavali. V resnici nekateri bojevito priznavajo avstrijsko zavest, pri drugih je nepoklicano navzoča, pri tretjih ne pride več na dan in četrti jo zaneseno odklanjajo. Vendar lahko domnevamo, da je v teh zadnjih dveh skupinah vendarle navzoča, čeprav zgolj nevidno ali antitetično.

Koliko pa je ostalo, kaj se je bilo spremenilo, v čem je v Avstriji obstajala književnost, ko so se vode po koncu druge svetovne vojne raztekle in ko je zopet postal zaznaven obris poplavljenе države? Sicer smo bili spomladi 1945 v istem položaju kot Nemčija, ko se je izkazalo, da je bilo deliti njeno usodo tako usodno. Vendar smo zdaj izgnali misel na skupno preživeta leta in upali, po pravici, kot se je izkazalo, da bo vzpon iz propada laže mogoč z odločnim priznavanjem svoje lastne državnosti. Pod tem predznakom se je dopolnila, kot pravi mladi pisatelj Gerhard Fritsch, 'avstrijska renesansa', njen jasni namen pa je bil rešiti vrednote iz preteklosti v novo obdobje.

Še so področje obvladovali avtorji, ki jih ni bila priznavala uradna kulturna politika nacionalsocialistov, ki pa so bili v letih med vojnama veliko manj znani, na primer Musil, Broch, Werfel, Stefan Zweig, Robert Neumann, Leo Perutz, Elias Canetti — skratka, vsi tisti pisatelji, s kate-

rimi je bila šla nekoč v eksil vsa književnost. Kdor naj bi bil na Dunaju zopet pričel duhovno življenje, je bil zgolj v redkih primerih istega ranga. Kljub temu je v naslednjih treh letih izšel zvezek proze A. P. Gütersloha ‚Eine sagenhafte Figur‘ (‚Pravljčna figura‘) in sta Heimito von Doderer ter George Saiko na skrivaj pripravljala upoštevanja vredne stvari. Še več: dva mlada pisatelja, ki bosta odločilno prispevala k povojni književnosti, so odkrili v tem času — Ilse Aichinger, katere roman ‚Die grössere Hoffnung‘ (‚Večje upanje‘) je izšel decembra 1947, in Paula Celana, čigar ciklus pesmi ‚Die Sand aus den Urnen‘ (‚Pesek iz žar‘) je bil objavljen spomladi 1948 v zadnji številki revije ‚Plan‘.

Ta publikacija danes najbolj živo kaže duhovno ozračje in kulturno dogajanje v prvih povojnih letih. Otto Basil, njen izdajatelj, je priklical v življenje revijo malo pred priključkom Avstrije Nemčiji, v januarju leta 1938, kot boreči se organ proti nacionalsocialistični ideologiji in teoriji umetnosti. Takoj po vojni je sklenil, da bo z nekaterimi prijatelji na novo izdajal ‚Plan‘ v stilu na veliko osnovane kulturnopolitične revije. Njen založniški sedež je naglo postal središče vseh avantgardističnih prizadevanj na Dunaju. Vsa nova in stalno pozornost zbujujoča imena so tukaj prvič omenjena. Pisatelji, ki so se kasneje prebili v prvo vrsto nemško govoreče književnosti, kot: Fritz Hochwälder, Herbert Eisenreich, Christine Busta, Erich Fried, Friederike Mayröcker, so tukaj prvič stopili na plan.

V začetku leta 1947 je revija spremenila format, da bi se prilagodila mednarodnim merilom, toda leto kasneje je že ni bilo več. V zadnjem zvezku je Basilu uspelo, da je natisnil sedemnajstih pesmi Paula Celana. To je bilo spektakularno odkritje. Zanj se je imel zahvaliti svojemu prijatelju Alfredu Margulu-Sperberju; ta mu je bil pisal iz Budimpešte, da je Celan pesnik njegove zahodno-vzhodne pokrajine *nasploh*, le da ga je od nje pričakoval pol človeškega življenja prej. Margul-Sperber je dodal, da je po njegovem ‚Sand aus den Urnen‘ (‚Pesek iz žar‘) ‚najpomembnejša nemška knjiga pesmi teh zadnjih desetletij, edini lirični pendant Kafkovemu delu‘. In Otto Basil se je pridružil temu mnenju, leta 1948 še preroškemu, ko je natisnil pesmi.

Avstrijsko povojno literaturo delimo v tri jasno pregledne stopnje. Prva: rojstvo iz kaosa, ko si, omahljivo in negotovo, stal po osvobojenem svetu brez napatil in kašipotov, poln pretiranega upanja na obdobje kulturnega razcveta, ki pa ga je zavrla denarna reforma iz leta 1947. Druga: obdobje redukcije na normalno mero, razjasnitve in urejanja tistih ločenih skupin pesnikov, ki so se bili oblikovali predvsem iz avantgarde — proces, ki je bil končan nekako v obdobju državne pogodbe leta 1955 in zaprtega nastopa tako imenovane ‚Wiener Gruppe‘. In tretja, ki še danes; ta je z osnovanjem ‚Grazer Autorenversammlung‘ v februarju leta 1973 dobila svoj odločujoči poudarek; končal je dolgoletno polarizacijo, ki je pisatelje različnih generacij, miselnih smeri in oblikovalnih metod razdelila na dve strogo ločeni skupini.

Tri leta po koncu vojne je bila prva herojska stopnja končana, viharništvo mimo. Veliko tega, kar so v prvem navdušenju poklicali v življenje, se je zdaj porazgubilo. Mnogo naglo ustanovljenih založb in revij je moralo končati svojo dejavnost. Namesto tega so izšle antologije s številnimi avtorji, ki so se pojavili na novo. Značilne za drugo stopnjo so bile literarne

grupacije v naprednem taboru. Porajale so se v področju mesečnika ‚Neue Wege‘, ki je bil v petdesetih letih začasno prevzel funkcijo izginulega ‚Plana‘.

Andreas Okopenko, pisatelj, ki se je medtem dokopal do znatne veljave, je imenoval tri smeri, ki so se razvile v tem krogu in so značilne za estetične odtene kratke avantgarde: umetniško desno krilo, v pisanju konservativno, v sodbi odprto modernemu, nikakor ne naklonjeno surrealizmu, ki ga ni mogoče kontrolirati. Umetniško levo krilo, skrajno v življenjskem občutku, genialno nepreračunljivo v sodbi, legitimirano v pisanju zaradi prešernih in alogičnih elementov kot surrealisti. In tretje kot sredina, kritično do obeh strani in do določene stopnje pripravljeno izražati se surrealistično.

V tem levem kotu se je oglašalo tisto, kar je kasneje v peterici nastopilo kot tako imenovana ‚Wiener Grupe‘. H. C. Artmannu, ki je že veljal za vodjo radikalne moderne, so se pridružili enakomisleči. Iz poserijske glasbe je prišel še Gerhard Rühm in poskušal ubirati nove strune tudi v literaturi. Oswald Wiener, ki je bil med drugim jazzovski trobentač, jurist, lingvist, matematik in kibernetik, ter arhitekt Friedrich Achleitner sta se tudi pridružila. Potem še Konrad Bayer, pisec gledaliških del, nekoč tudi jazzovski glasbenik, ki se je zanimal za ustvarjanje filmov. Stiki so se okoli leta 1952 okrepili. Iz tega so nastale ‚Osem točk proklamacija poetičnega akta‘, demonstracije in procesije; med temi so na primer v črno oblečeni in belo naličeni udeleženci hodili po ulicah Dunaja in tam, kjer je bilo največ ljudi, recitirali iz del Baudelaira, Gérarda de Nervalja in Georga Trakla.

Odločilno je bilo, da sta Artmann in Rühm odkrila ‚transformacije dialekta in njegovo surrealistno slikovitost‘, ga pričela odtujevati kot kulinarčni vsakdanji jezik z abstraktnim obravnavanjem in ga, s tem da sta ga povezovala z mrtvim in brezdanim v dunajskih ljudskih mitih, povzdignila v poezijo. Artmannov zvezek lirike ‚med ana schwoazzn dintn‘ (1958) (‚z ano črno tinto‘) je bil prvi uspel primer za njihovo teorijo. Vsi njihovi poizkusi z blizkostjo resničnosti in neposredno močjo izražanja v narečju so bili leto kasneje predstavljeni v zbirki ‚hosn rosn baa‘. Vedno bolj pa so se poleg tega Rühm, Wiener in Achleitner nagibali h konkretni poeziji, ki jo je spajal Artmann s svojim nagnjenjem do fantazmagorije. S publikacijami, monstrskimi branji skupine in njenim succès de scandale se je pričela tretja stopnja avstrijske povojne literature.

Skupina je v nočnem lokalu ‚Chattanooga‘ v navzočnosti in s sodelovanjem Heimita von Dodererja pripravila svojo ‚otroško opero‘ in turbulentno predstavo, potem je v šestdesetih letih zopet razpadla in izginila. Vendar se je ravno ob tem času pričela kristalizacija, ko se je vedno bolj trajno ločevalo od občasnega. K imenom tistih, ki so se — tokrat brez razlik po taborih — zadrževali v prvi vrsti nemško govorečih pisateljev, se je pridružil k Ilse Aichinger, H. C. Artmannu, Ingeborg Bachmann, Paulu Celanu Erichu Friedu, Ernstu Jandlu, Friederike Mayröcker nov ustvarjalec. To je bil Thomas Bernhard, čeprav njegove lirike niso veliko upoštevali. Hans Lebert je izdal pozornost vzbujajoč roman ‚Die Wolfshaut‘ (‚Volčja koža‘), iz vaškega življenja. Heimito von Doderer, A. P. Gütersloh in George Saiko, Alexander Lernet-Holenia, Franz Theodor Csokor in ponovno odkriti Elias Canetti, četudi se ni vrnil v Avstrijo, so bili najodličnejši predstavniki starejše generacije.

Tu je napočil trenutek, ko moramo omeniti Helmuta Qualtingerja, avstrijskega originalnega genija, v katerem so se domislica, satira in globlji pomen teatralično in literarno vklopili v personalno unijo. Arhetip posebne vrste je ustvaril leta 1962, ko mu je uspela po življenju povzeta figura ‚gospod Karel‘, ki mojstrsko prikazuje dunajskega sodobnika. Toda tudi kaba-retistična skupina okoli Qualtingerja, enako kot tista druga okoli H. C. Artmanna, se je v šestdesetih letih razšla. Medtem so nastale druge formacije, zbirališča, srečališča zasebna, napol javne in uradne narave. Predvsem pa se je etabliral jeseni 1960 v štajerskem Gradcu, morda najbolj konservativnem mestu v deželi, prihodnji glavni sedež avstrijske avantgarde.

Forumu Stadtpark Graz, kakor se je imenoval na začetku, ki se je nastanil v prazni kavarni in je bil plodišče in gojišče za vsak pisateljski talent, ki se je v sedemdesetih letih pojavil. Hkrati nastala revija ‚Manuskripte‘ je bila korelat k neposrednim stikom z javnostjo, ki so jih imeli v klubski hiši. Vsi so se pojavili tam: Wolfgang Bauer, Peter Handke, Thomas Bernhard, Michael Scharang. Tu so z odprtimi rokami sprejeli vse avtorje Wiener Gruppe, tudi Ernesta Jandla in Friederike Mayröcker, pa tudi tradiciji zveste pisatelje; to priča o odprtosti do vseh smeri in generacij, kot to na primer ni bilo v nemški ‚Gruppe 47‘. Toda zgolj z njo se da Forum Stadtpark primerjati. Iz nje izhajajoča Grazer Autorenversammlung je pozen odgovor Avstrije na to pesniško udarno četo v Zvezni republiki Nemčiji.

V tem desetletju je postala vedno bolj očitna dvotirnost literarnega ustvarjanja. Medtem ko so se k eksperimentom nagnjeni avtorji sem ter tja večinoma zbirali daleč od glavnega mesta, je dunajsko sceno obvladovala že etablirana povojna generacija. Avstrijci v eksilu, vključno s tistimi, ki so bili rojeni v območju stare monarhije, so v tej dekadi napisali pomembna dela. Johannes Urzidila lepi zvezki novel, Manèsa Sperberja velika trilogija ‚Wie eine Träne im Ozean‘ (‚Kot solza v oceanu‘) so izšli na začetku desetletja. Jakov Lind je pričel v Londonu izrezljavati in cementirati svoje trde, rezke povesti. V pesmih njegovega prijatelja Ericha Frieda se je vedno bolj izrazito zrcalila sodobnost. Paul Celan, kolikor se ga da po njegovem odhodu iz Dunaja še prištevati avstrijskemu kulturnemu področju, je popolnoma uresničil tiste upe, ki so jih stavili vanj leta 1948. Elias Canetti je publiciral starejše drame in novo prozo. Robert Neumann, neustrahovit ustvarjalec avtobiografskih, dokumentarnih, političnih in parodističnih del, je leta 1965 napisal resen roman z naslovom ‚Die Tatbestand‘ (‚Dejansko stanje‘).

Ni bilo malo tistega, kar je drselo v širokem toku tradicije skozi šestdeseta leta. Vsaj doma je bilo tako imenovanim ‚Gradčanom‘, ki so se v vsakem pogledu počutili kot samosvojci, pot do spošnega priznanja otežena. Poleg tega je vedno bolj naraščalo število tistih, ki so se hoteli držati izročitvenih oblik in tem. Peter von Tramin na primer in Peter Marginter sta ponovno oživila burkaste in skrajno naivne motive iz mitologije stare habsburške monarhije. In vendar so se v drugi polovici desetletja v založbah Zvezne republike in Švice vedno bolj obračali k avstrijski avantgardi. Poleg Heimita von Dodererja, čigar delo ‚Die Dämonen‘ (‚Demoni‘) je izšlo na začetku tega desetletja, in poleg Ilse Aichinger, Ingeborg Bachmann in Paula Celana so imeli za upoštevanja vredne predstavnike avstrijske povojne književnosti sedaj tudi ‚Gradčane‘. Okoli leta 1970 se je izkazalo za ne-

vzdržno še naprej ignorirati ta razvoj, ko pa so bili vsaj Thomas Bernhard, Peter Handke in dramatik, ki so pisali v dialektu, tudi doma vsesplošno znani.

Nadaljnje desetletje, ki ga lahko pregledamo, leži za nami. Pomembne figure povojnega časa so bile iztrgane literarni sceni, reputacije so se utrdile, druge so izginile, novi avtorji so se pojavili. Poslednji pregled je lahko zgolj samovoljen in fragmentaričen, toda morda pomaga nekoliko dopolniti in postaviti na pravo mesto sliko sodobne avstrijske književnosti. K njenim najpomembnejšim zastopnikom spada kljub vsemu še nekaj izgnancev: Canetti, Sperber in Fried. V Avstriji je Hans Flesch-Brunning, ekspresionist, s petinosemdesetimi leti napisal roman *„Die Frum“*, Rudolf Henz je izdal lepo zbirko lirike, Friedrich Torberg je publiciral pred smrtjo dve uspešni nostalglični knjigi anekdot, *„Die Tante Jolesch“* (*„Teta Jolesch“*) Hans Weigel pa se je vedno bolj obračal k problemom jezika.

V naslednjo generacijo avtorjev sodi Jeannie Ebner; do pred kratkim je bila glavna urednica revije *„Literatur und Kritik“*. Izdala je antologijo avstrijskih pisateljev v slovenskem jeziku. Njene povesti v obliki dnevnika *„Erfrorene Rosen“* (*„Pozeble vrtnice“*) se gibljejo v mejnem območju med basnijo in protokolom. Ilse Aichinger je napisala zvezek proze z naslovom *„Schlechte Wörter“* (*„Slabe besede“*); poleg tega je v zbirki pesmi *„Verschenkter Rat“* (*„Razdani nasvet“*) zbrala svojo lepo, tako hermetično kot slikovito liriko. Trije družinski romani Mila Dora so na novo izšli pod naslovom *„Die Raikow Saga“* (*„Rakova saga“*). Petra Marginterja zadnja knjiga *„Zu den schönsten Aussichten“* (*„K najlepšim upom“*) se pridružuje njegovim zgodnjim skurilnim in grotesknim proznim delom.

Thomas Bernhard, posebež in samosvoj oblikovalec, ne pripada niti dunajskim tradicionalistom niti graškim progresivcem, pač pa ostaja v svojih dramah in tudi v svojih povestih naklonjen tematiki smrti in zmedenosti. Vendar pa je pred kratkim poskušal v igri *„Vor dem Ruhestand“* (*„Pred upokojitvijo“*) premagati preteklost in bralcem svojih avtobiografskih knjig, *„Die Ursache“* (*„Vzrok“*), *„Der Keller“* (*„Klet“*) in *„Der Atem“* (*„Dih“*) prvič dovolil vpogled v svoje travmatične mladostne doživljaje.

Avantgarda nastopa strnjeno, je pa v sebi ostro deljena. Obsega politosociologe, lingviste, neorealiste, fabulativce in akcioniste, pri tem pa meje niso vedno jasne in definirane. Med sedmimi pisatelji, ki so bili aprila 1980 predstavljeni v Ljubljani, in tisto osmo avtorico, ki se je priključila šele na koncu, so tako različni, da jih ne moremo primerjati, povezujeta pa jih pogum in odločenost, da hodijo po še neprehojenih poteh epike in lirike. H. C. Artmann je od dnevov Wiener Gruppe dozorel v velikega pripovedovalca pravljic in ustvarjalca mitov; dolgo se hrani iz poliglotskih virov in je pred kratkim izdal svojo zbrano prozo v treh zvezkih z naslovom *„Grammatik der Rosen“* (*„Slovnica vrtnic“*). Čeprav ni več glava graške *Autorenversammlung*, je vendar spoštovan kot nestor in proteus novejšje avstrijske literature.

Barbara Frischmuth, katere trilogija romana *„Die Mystifikationen der Sophie Silber“* (*„Mistifikacije Sophie Silber“*), *„Amy oder Die Metamorphose“* (*„Amy ali Metamorfoza“*) in *„Kai und die Liebe zu den Modellen“* (*„Kai in ljubezen do modelov“*) se ukvarja s *„poezijo nefunkcionirajočih odnosov“*, ima pred očmi tako kot mitologinja kakor tudi kot moralistka utopične korekture naše družbe. Gert Hofmann, dramatik, človek alegorične kri-

tike današnjih razmer, piše prozo z žgočo sodobno, socialno problematiko (,Die Denunziation' — ,Denunciacija', ,Die Fistelstimme' — ,Počeni glas'); njegov epski jezik je zgoščen in prodoren. Gert Jonke je v svojem poslednjem romanu, ,Die ferne Klang' (,Oddaljeni zvok'), ustvaril abstraktno, eminentno jezikovno in artificialno mešanico čarobne komedije, kriminalne povesti in opisa pokrajine. Alfredu Kolleritschu, zaslužnemu izdajatelju revije ,Manuskripte', je njegov zvezek poezije ,Einübung in das Vermeidbare' (,Urjenje v izogibnost') prinesel pred dvema letoma Petrarkovo nagrado. Njegove pesmi so miselno in jezikovno natančne in učinkovite v izrazu ter se dotikajo eksistenčnih vprašanj.

Delu Friederike Mayröcker je bil pred nekaj časa na Dunaju posvečen ves seminar; skušal se je približati njeni nenavadni, umetniški, asociacij polni in kot dih tenko spreteni poeziji. ,Kdor se pogloblja v to poezijo, je zapisal recenzent, ,mora biti pripravljen na vesoljsko pustolovščino,' lahko bi tudi rekli, na izlete v kozmičen, z našimi pojmi včasih ne več razumljiv svet slik. Tudi Peter Rosei zahteva, da ga spremljamo na njegovih vožnjah v notranjost njegovih resničnost odklanjajočih junakov v skoraj romantični, pastelni, Eichendorffu sorodni zunanji svet: obeh ekskurzov se je lotil v svojem poslednjem romanu ,Von hier nach dort' (,Od tu do tam'). Jutta Schutting je talent, ki izraža svoje sanje in vizije v zelo precizni prozi, ki jo je inspiriral Wittgenstein in se je naučila pri Stifterju; njena najnovejša knjiga ,Der Vater' (,Oče') lahko velja za delo spominov, polno žalosti, toda tudi posrečene komike.

Poleg teh osmih pisateljev je še obilica pozornosti vrednih avtorjev, ki se jih le mukoma da spraviti v imenovane avantgardistične kriterije. K lingvistom bi prišeli Ernesta Jandla, čigar gledališko delo ,Aus der Fremde' (,Iz tujine'), je sestavljeno v trohejskih verzih in v konjunktivu ter mojstrsko izraža umetnikovo eksistenco. K psihološkemu realizmu se je vrnil Peter Handke. Tega poleg Bernharda v tujini še vedno najbolj cenijo: sedaj ustvarja tisto opisno literaturo, katero je na začetku odklanjal. V njegovo bližino sodi Gerhard Roth, ki se je prej raje kazal v kontekstu tako imenovanih ,literarnih scientistov', kot je to Helmut Eisendle. Iz narečne moderne je izšel, kot to še vedno kaže s primeri v svojih dramah, Wolfgang Bauer, Peter Turrini — sedaj skupno z Wilhelmom Pevnym pisec dela ,Alpensaga' (,Alpska saga') — serije zgodovinskosocialno zavestnih filmov. Veliko politično angažirana se še vedno kažeta Michael Scharang in Elfriede Jelinek.

Z obliko, ki so jo poimenovali antidomovinski roman, se danes identificirajo pisatelji: Franz Innerhofer, Reinhard P. Gruber, Gernot Wolfgruber. Tematiki iz mestnega življenja se posvečata Gustav Ernst in Peter Henisch. Človeških odnosov se lotevata Bernhard Hüttenegger in Ernst Nowak, medtem ko Bodo Hell opisuje v veliki ritmični prozi hribolazčevo samoto. Dva najbolj nadarjena oblikovalca sta se pojavila v zadnjih časih, in sicer sta to Klaus Hoffer in Josef Winkler. Hoffer je s svojimi povestmi ,Halbwegs — Bei den Bieresch 1' (,Na pol — Pri tlačanih 1') predstavil vaški mitos, hkrati pa tudi junakovo iskanje njegovih prednikov, njegove identitete in končno smisla življenja. Winklerju pa je v njegovem prvencu ,Menschenkind' (,Otrok') s strastno, včasih blasfemično prozo uspelo predstaviti z religioznimi in družinskimi prisilami tlačnega kmečkega fanta.

Scena je raznolika, skoraj kaotična, toda nedvomno vitalna. Morda dajejo ti pisatelji sedaj najživahnejši prispevek nemškemu jezikovnemu

pesnjenju, zaradi tega jih na oni strani mejá radi reklamirajo zase. Da bi raziskali ali celo dokazali, kako je to ločena literatura, tu ni prostora. Nikakor pa ne more niti avantgarda zatajiti svojih odnosov do izročila svoje dežele. Oseka v resnici ni nikoli nastopila, popkovnica k materinščini, dediščina velikih vzornikov istega pokolenja, ni bila pretrgana. Moje vprašanje, če sploh obstaja avstrijska literatura, lahko seveda dobi samo pritrdilen odgovor. Vam pa, bralcem, je prepuščeno, da odločite, v čem je njena posebnost.

Prevedla Mira Miladinović